Sociale werkplaats

COLUMN **IN ASSEN**

De 'arbeidsbeperkten' van Alescon weten precies wie hen in de steek liet

We pakken doosjes in met Belgische bonbons. Het is een prettig tempo. Johnny schuift het doosje over tafel, ik plaats twee bonbons op de juiste plek en schuif het door naar Mark. Zo brengen we de ochtend door. Soms hapert onze productielijn, maar dat is ingecalculeerd. Jacob: 'We houden rekenschap met elkaar.'

Het is op een industrieterrein net buiten de stad, bij Alescon, een sociale werkplaats met een politieke lading. Daar ga ik niets over schrijven. Politiek is ook een vorm van sociale werkvoorziening. Politici willen alles altijd anders, en in dit geval pakt dat slecht uit. Voor de mensen, niet voor de politici: die krijgen elders wel een baantje.

Vandaag vul ik bonbondozen samen met de 'arbeidsbeperkten'. Nederlanders houden van categoriseren, dat staat opgeruimd en netjes. Dat mensen Lou heten, Mark, Johnny, Tineke, Menno, Omar, Brian, Jacob of Annemarie, dat ze levens hebben die ingewikkeld zijn en niet in categorieën passen, is vooral hun eigen zaak. Dat ze keihard werken, hoor je trouwens ook niet vaak.

Lou: 'Wat ik wel besef, is hoe de mensen naar me kijken.'

Mark: 'Alsof we sjompies zijn die niks kunnen.'

Johnny: 'Dat ze je indelen bij de kneuzen is vervelend.'

Mark: 'Beter bij de kneuzen dan je hand ophouden.'

We dragen allemaal dezelfde witte jas en dezelfde blauwe hygiënische attributen. We verwerken de bonbons naar ons beste kunnen. Mijn collega's zijn geïnteresseerde, toegewijde mensen; hun open blik is een verademing. Hoe ze onverveerd over zichzelf vertellen, hun grenzen kennen. Hoe ze standhouden. Dat is wat me bij zal blijven. Plus de moppen van Annemarie natuurlijk. 'Weet jij wie de vader is van Mozes? Movijf!'

Het donker van de ochtend geeft zich slecht gewonnen, maar de foodhal is al hel verlicht in vol bedrijf. Ze zijn op tijd, de 'arbeidsbeperkten'. Ze dienen de hygiënische wetten. 'Hoezen om de schoenen, muts op, handen wassen, jas aan', legt Eddy het protocol uit. 'Er zijn er altijd die de volgorde vergeten, ook al doen ze dit al jaren.'

Eddy Veen is werkleider van de sociale werkplaats. Eerder had hij dezelfde functie in het bedrijfsleven – geen denken aan dat hij er ooit terugkeert. Dit kost energie, tijd, geduld en geld. De arbeidsproductiviteit, ook een woord waar Nederlanders van houden, is hier de helft. Maar het levert op. Productie draaien ze: de bonbons zijn echt. 'We halen hier geen pennen uit elkaar om ze later weer in elkaar te zetten', zegt Eddy, boos over de grote, rondslingerende vooroordelen. Zijn mensen doen ertoe. Het zijn ménsen, zegt Eddy: dat wordt weleens vergeten in een tijd die alleen voor winnaars lijkt gemaakt.

Jacob.

Brian, Tineke en Eddy.

Omar.

Hun open blik is een verademing. Hoe ze onverveerd over zichzelf vertellen, hun grenzen kennen. Hoe ze standhouden.

Aan de productielijn legt Mark me uit wat ik moet doen. De lichtbruine bonbon moet hier, de donkerbruine daar. 'Sommigen kunnen het met twee handen tegelijk. Kijk maar of dat lukt.'

Mark is 31, zit 16 jaar bij de sociale werkvoorziening. Veertig uur per week. Zijn schrikbeeld is een leven in werkloosheid, thuis en onthand. 'Het is in principe geen leuk werk. Maar hier ben ik tenminste bézig.' En hij verdient zijn eigen geld.

Zoveel ambachten had Lou, in dienst sinds 1984. De groenvoorziening, frikadellenbakker, meewerkend voorman zelfs. Hier bonbons inpakken is 'een soort van degradatie', maar: 'werk is werk'.

'Dit is de onderkant', zegt Johnny, 'je kunt niet lager. Lager is thuiszitten voor de geraniums. Nu ben ik nog iemand. Thuis in je eentje ben je niks meer.'

'Het is cru', zegt Lou, 'maar het is de waarheid.'

Sociale werkplaatsen moeten weg van de politiek. Ook sjompies moeten hoger, verder, beter. Die moeten werken bij een echt bedrijf – dat is ook goedkoper. Omdat de echte bedrijven dat niet willen, de overheidsbedrijven voorop, blijven 'arbeidsbeperkten' werkloos. 80 procent zit thuis, meldt de Inspectie SZW. Hun 'afstand tot de arbeidsmarkt' is een ravijn geworden.

Ieder voor zich en de Participatiewet voor ons allen – mijn collega's weten precies door wie ze in de steek zijn gelaten. Door de partij die hen moest steunen: de PvdA. Die nu ineens weer sociaal geworden is, 'in de oppositie hè', zegt Omar.

Tineke wil met Eddy en Brian op de foto. Ze heeft een giechelend soort charme. Ze is 58, en veertig jaar in dienst. Ze staat elke dag om zes uur op en komt dan met de fiets. Ze stokt als ik over haar naderende pensioen begin. 'Nee, nee, liever nooit nee.'

De sociale werkplaats is de ruggegraat van Tinekes leven. Van veel levens. Jacob heeft een hersenbeschadiging en kent zijn grenzen, werken in een 'vrij bedrijf' is uitgesloten, 'achter een kassa geef ik te veel of te weinig terug'. Maar wat Jacob kan, dat doet hij. Echt stoere politici kennen ook hun grenzen. En of Annemarie me nog één mop mag vertellen, echt de laatste van vandaag.

Toine Heijmans
t.heijmans@volkskrant.nl